

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 374.7.77:027.8-023.5]:159.942.5

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.22306445>

**Розвиток емоційного інтелекту шкільних бібліотекарів в процесі
безперервної освіти**

Матвійчук Оксана Євгенівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу
науково-освітніх інформаційних ресурсів
і методичного супроводу освітянських бібліотек

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського,
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-8555-3645>

Петрошук Наталія Романівна,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри історичної та громадянської освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-0906-0603>

Прийнято: 17.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація. Актуальність дослідження зумовлена сучасними суперечностями між зростаючими вимогами до емоційної компетентності шкільного бібліотекаря та недостатньою увагою до цього аспекту в системі

безперервної освіти. Сучасний бібліотекар в школі має не лише володіти глибокими знаннями та навичками, а й бути здатним ефективно керувати власними емоціями, будувати взаємодію з учасниками освітнього процесу та створювати психологічно комфортне бібліотечно-освітнє середовище. Особливої ваги це питання набуває в умовах воєнного стану в Україні, коли освітній процес часто відбувається в умовах стресу, тривоги та фізичної небезпеки, зокрема в укриттях або дистанційно. За таких обставин від бібліотекарів вимагається не лише фахова компетентність, а й високий рівень емоційної стабільності, стресостійкості, здатності підтримувати учнів і педагогів та активно долучатися до забезпечення безпечного освітнього простору навіть у кризових ситуаціях.

Метою дослідження визначено потребу в теоретичному аналізі та висвітленні практичного досвіду розвитку емоційного інтелекту шкільних бібліотекарів в процесі їх безперервної освіти.

Методи дослідження ґрунтуються на використанні теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу наукових джерел, а також структурно-функціонального підходу.

У результаті дослідження уточнено сутність понять «емоційний інтелект» та «емоційний інтелект шкільного бібліотекаря» і визначено його функціональне значення у професійній діяльності в умовах воєнного стану. Зазначено різні форми навчання та розвитку емоційного інтелекту шкільних бібліотекарів у безперервній освіті. Обґрунтовано доцільність розвитку емоційного інтелекту шкільних бібліотекарів в процесі безперервної освіти.

Висновки. Доведено, що найвищу ефективність у розвитку емоційного інтелекту шкільних бібліотекарів у процесі безперервної освіти відіграють проведені у партнерстві з психологами різні форми навчання та читання художньої літератури. Перспективи подальших досліджень пов'язані з

презентацією досвіду роботи шкільних бібліотекарів щодо залучення їх до розвитку емоційного інтелекту в учасників освітнього процесу.

Ключові слова: *розвиток; емоційний інтелект; шкільний бібліотекар; безперервна освіта.*

Developing the emotional intelligence of school librarians in the process of lifelong learning

Oksana Matviichuk,

PhD (Pedagogy), Associate Professor,
Senior Researcher of the Department of Scientific
and Educational Information Resources
and Methodological Support of Educational Libraries,
of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-8555-3645>

Natalia Petroschchuk

PhD (Pedagogy), Associate Professor
Department of Historical and Civic Education,
Institute of Advanced Training, Borys Hrinchenko University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-0906-0603>

Abstract. *This study is relevant because of the contemporary contradictions between the increasing demands placed on school librarians' emotional competence and the insufficient attention paid to this aspect within continuing education. A modern school librarian must not only possess deep knowledge and skills but also be able to manage their own emotions effectively, foster interactions with participants in the educational process, and create a psychologically comfortable library-educational*

environment. This issue takes on particular importance given the state of martial law in Ukraine, where the educational process often unfolds amidst stress, anxiety, and physical danger- including in shelters or via remote learning. Under these circumstances, librarians require not only professional competence but also a high level of emotional stability and resilience, as well as the ability to support students and educators and actively contribute to maintaining a safe educational environment, even during crises.

The study aims to analyse the theoretical aspects and examine the practical experience of developing emotional intelligence among school librarians within the framework of their continuous education.

***The research methods** are based on theoretical generalisation, the analysis and synthesis of scholarly sources, and a structural-functional approach.*

***As a result,** the study clarifies the essence of the concepts of emotional intelligence-specifically that of school librarians and psychologists. It defines its functional significance in professional practice under martial law. It examines the impact of various continuing education formats on the development of school librarians' emotional intelligence. It substantiates the rationale for fostering this skill within the framework of continuing education.*

***Conclusions.** It has been demonstrated that various forms of training conducted in partnership with psychologists, as well as the reading of fiction, are most effective in developing the emotional intelligence of school librarians within the framework of lifelong learning. Future research will focus on documenting school librarians' experiences in fostering emotional intelligence among participants in the educational process.*

***Keywords:** development; emotional intelligence; school librarian; lifelong learning.*

Постановка проблеми. Найвагомішим чинником, що сьогодні погіршує психічне здоров'я та емоційний стан українців, є війна з її наслідками. Досить складно в умовах стресу, тривоги, фізичної небезпеки, у тому числі в укриттях або дистанційно, відбувається освітній процес у закладах загальної середньої освіти. Тому актуальним залишається питання психічного й психологічного здоров'я не лише учнів, а й усього педагогічного колективу, особистісного розвитку як вчителів, так і шкільного бібліотекаря, зміцнення й удосконалення його внутрішніх особистісних ресурсів, що включають емоційний інтелект. Бібліотечна діяльність належить до професій типу «людина — людина», де емоції є невід'ємним інструментом професійної взаємодії.

Сучасний шкільний бібліотекар має не лише володіти професійними знаннями, а й бути здатним ефективно керувати власними емоціями, будувати взаємодію з користувачами та створювати психологічно комфортне освітнє середовище, а також активно долучатися до забезпечення безпечного освітнього простору навіть у кризових ситуаціях. Працюючи в закладі загальної середньої освіти, щодня зустрічаючись з учасниками освітнього процесу, бібліотекарю необхідно бути в курсі подій і підтримувати учнів та педагогів. Реалізуючи концепцію Нової української школи, в якій емоційна компетентність є не просто допоміжною навичкою, а необхідним компонентом успішної соціалізації та адаптації учнів у соціумі, сам шкільний бібліотекар потребує розвитку власного емоційного інтелекту. Емоційний інтелект також пов'язаний із процесами вигорання: чим він вищий, тим нижчий рівень вигорання у професійній діяльності.

Розвиток емоційного інтелекту бібліотечного фахівця є ключовим для ефективної комунікації, управління конфліктами та надання якісних бібліотечно-інформаційних послуг. Він базується на самопізнанні, саморегуляції, емпатії та соціальних навичках. Емоційний інтелект допомагає бібліотекарям закладів загальної середньої освіти краще розуміти потреби

користувачів бібліотеки, створювати привітну атмосферу та підвищувати професійну ефективність. Шкільні бібліотекарі, які працюють сьогодні в навчальних закладах, здобували освіту багато років тому, коли питання розвитку емоційного інтелекту не були такими актуальними й значущими. Саме тому в системі безперервної освіти та на курсах підвищення кваліфікації варто приділяти особливу увагу розвитку емоційного інтелекту бібліотекаря, оскільки це допомагає адаптуватися до змін, уникати вигорання та впроваджувати сучасні методи роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових джерелах достатньо розлого висвітлені окремі аспекти розвитку емоційного інтелекту: Д. Голуман, Бояціс Річард, Маккі Енні, Дж. Мейєр, К.Усик, М.Яцюк, Т. Малецька, Н.Семчук, L.Filice, W.Weese, M.Larsen Morava, H. Krishnan, S. Awang та інші [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]. Кожен зі згаданих дослідників запропонував власну концепцію розуміння й бачення феномена емоційного інтелекту, що є важливим внеском у дослідження його сутності та структури. Дослідники А. Басюк, С.Дерев'янка фокусуються на психологічних аспектах емоційного інтелекту [8; 9]. Питання взаємозв'язку емоційного інтелекту зі здоров'ям людини, зокрема такі аспекти: сприйняття й розуміння емоцій, управління ними, розвиток здатності протистояти тиску, емпатія, самоконтроль досліджували: Є.Калюжна, Т. Цюпенко [10; 11]. Водночас наукові праці українських дослідників Н.Басюк, Є.Починок, О. Ковтун засвідчує важливість емоційної саморегуляції, емпатії та рефлексії в освітньому процесі [8; 12]. Ряд українських та зарубіжних публікацій присвячено розвитку емоційного інтелекту педагогів, що також є цінним для нашого дослідження: І. Гуменюк, Р.Сопівник, L.Wang, B. Golden [13;14;15].

Частково питання емоційного інтелекту бібліотекарів відображено в публікаціях українських та зарубіжних бібліотекознавців Л.Пономаренко, Olajumoke Bolanle Williams-Ilemobola, Adebawale Jeremy Adetayo, Mufutau Ayobami Asiru, Jide Lawrence Ajayi [16; 17]. Зокрема, відзначено, що емоційний

інтелект бібліотекаря зумовлює успішність міжособистісної взаємодії, адекватну самооцінку, позитивне мислення, а також лідерські здібності, що ґрунтуються на усвідомленні значущості емоцій і вмінні ними керувати.

Практичні вправи щодо розвитку емоційного інтелекту освітян, які можна застосовувати і для бібліотекарів, представлено у публікаціях О.Петушкової, А.Аносової, С. Запісової, О.Клепуц, Л.Петушкової [18].

Виділення раніше невирішених частин загальної проблеми. Питання емоційного інтелекту бібліотекарів ЗЗСО в процесі безперервної освіти ще недостатньо досліджене й потребує подальших теоретичних узагальнень і практичних розробок.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в теоретичному аналізі та висвітленні практичного досвіду розвитку емоційного інтелекту шкільних бібліотекарів у процесі їхньої безперервної освіти.

Завдання статті:

1. Уточнити сутність емоційного інтелекту шкільних бібліотекарів у процесі безперервної освіти.
2. Обґрунтувати доцільність розвитку емоційного інтелекту шкільних бібліотекарів в процесі безперервної освіти.
3. Представити різні форми навчання та розвитку емоційного інтелекту шкільного бібліотекаря в системі безперервної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Емоційний інтелект — це здатність розуміти та контролювати власні емоції, а також розпізнавати почуття інших. Його актуальність стрімко зростає через потребу адаптуватися до постійного стресу. Найбільше про емоційний інтелект можна дізнатися з публікацій Деніеля Гоулмана, Річарда Бояціса та Енні Маккі. У книзі «Емоційний інтелект лідера» автори розглядають емоційний інтелект (ЕІ) як набір специфічних навичок та компетенцій в п'яти глобальних вимірах —

самоусвідомлення, соціальна обізнаність, емоційна саморегуляція, емпатія та мотивація [1, с.8]. Довгий час емоційний інтелект розглядався як здатність, що відповідає за обробку емоційної інформації, як засіб розвитку психологічної стійкості особистості в умовах сьогодення. Посилювалися дослідженнями психологів К.Усик, Н.Басюк, С.Дерев'янка, Т.Цюпенко, І. Гуменюк; Р.Сопівник [2; 8;11;13]. Під емоційним інтелектом більшість дослідників (С.Дерев'янка, Т.Цюпенко та інші) розуміють здатність сприймати й висловлювати емоції, засвоювати емоції, розуміти й обґрунтовувати емоції, регулювати свої емоції та впливати на емоції інших людей [3; 4]. Дослідниця Н. Басюк відзначає, що емоції несуть інформацію про взаємини людини в навколишньому середовищі, а інтелект сприяє розумінню цих взаємин, тобто емоційний інтелект – це тип соціального інтелекту, тісно пов'язаний з емоційною грамотністю, відповідає за міжособистісну взаємодію та управління мікрокліматом у колективі [8, с.13]. Ми вважаємо, що і рівень сформованості емоційного інтелекту шкільного бібліотекаря є дуже важливим, адже він співпрацює з учасниками освітнього процесу. Відповідно до концепції українських дослідників М. Яцюк, Т. Цюпенко емоційний інтелект – це когнітивна здатність, особливий тип інтелекту, що дає змогу розуміти свої та чужі емоції, керувати ними та використовувати їх для поліпшення якості виконуваної діяльності [3;11]. Ми поділяємо думку дослідниці М. Яцюк, яка вважає, що емоційний інтелект можна і треба розвивати, оскільки це не вроджена риса, а гнучкий набір компетенцій, який можна і необхідно цілеспрямовано розвивати протягом усього життя [3, с.19]. Прихильники розвитку емоційного інтелекту стверджують, що потрібно проводити спеціальне навчання, спрямоване на розвиток емоційної компетентності. Ми підтримуємо думку дослідників Є. Починок, О. Ковтун: емоційна компетентність — інтегральна якість особистості, що проявляється за рахунок інтелектуальної обробки зовнішньої та внутрішньої емоційної інформації, наданої емоційним інтелектом [12, с.9]. Така емоційна освіта може

здійснюватися як через пряме навчання, так і через створення певного психологічного клімату в бібліотеці. Професійна успішність шкільного бібліотекаря пов'язана насамперед з інформаційною спрямованістю його діяльності, а також здатністю налагоджувати ефективну взаємодію з учнями та педагогічним колективом, що потребує здатності відстежувати власні емоції та емоції інших учасників освітнього процесу. Емоційна природа діяльності шкільного бібліотекаря проявляється на кількох рівнях. По-перше, бібліотекар, як і інші учасники освітнього процесу, в умовах кризових ситуацій постійно перебуває в ситуаціях, що потребують емоційного реагування. По-друге, емоції бібліотекаря безпосередньо впливають на освітній процес: ентузіазм бібліотекаря може мотивувати учнів до читання та вибору літератури, тоді як негативні емоції (роздратування, втома, розчарування) можуть створити несприятливу атмосферу для навчання, формування ціннісних орієнтирів і небажання відвідувати бібліотеку. На думку Л. Пономаренко, бібліотечний фахівець, повинен мати високорозвинені комунікативні навички для взаємодії з різними аудиторіями: від читачів до інших працівників бібліотеки. Емпатія та здатність слухати можуть покращити якість спілкування й обслуговування користувачів. Тому важливим є вміння правильно розуміти й використовувати емоції — складові емоційного інтелекту [16, с.192]. Водночас спілкування з учнями та педагогами пов'язане зі значними емоційними викликами. Саме емоційний інтелект відіграє ключову роль в управлінні робочим стресом, зниженні професійного вигорання та підвищенні задоволеності роботою. Необхідність постійно регулювати власні емоції, приховувати негативні емоційні стани, демонструвати оптимізм та підтримку навіть у складних обставинах створює додаткове емоційне навантаження, яке за відсутності розвинених навичок емоційної саморегуляції може призвести до емоційного виснаження. Здатність керувати власними емоціями є критично важливою для бібліотекаря, оскільки від його емоційного стану залежить атмосфера у

бібліотеці та мотивація учасників освітнього процесу приходять до бібліотеки, долучатися до читання. Досить часто шкільний бібліотекар є тим, з ким учасники освітнього процесу діляться своїм емоційним станом. Через літературу, книги та промоції читання шкільний бібліотекар може розвивати емоційний інтелект у учнів, тобто здатність розпізнавати емоції, розуміти мотивацію персонажів, розвивати емпатію, формувати емоційну стійкість. А також формувати їхнє критичне мислення, навчати аналізувати прочитане, оцінювати інформацію та формувати власну думку. Емпатія, толерантність, тактовність, вміння контролювати свої емоції та уникати конфліктних ситуацій є важливими складовими професійної діяльності шкільного бібліотекаря.

Емоційний інтелект не є статичною характеристикою, а може розвиватися та вдосконалюватися під впливом життєвого й професійного досвіду. Емоційний інтелект бібліотекаря включає в себе комбінацію компетенцій, які дозволяють виражати та розуміти, контролювати власні емоції, бачити та розуміти емоції учнів, педагогів та використовувати це для підвищення власної ефективності. Серед таких компетенцій виділяють: точність і оцінку вираження емоцій, використання емоцій у повсякденному житті, розуміння й управління емоціями в професійно-педагогічній діяльності.

Емоційний інтелект бібліотекаря проявляється через п'ять взаємопов'язаних компонентів: самоусвідомлення власних емоційних станів та їхнього впливу на бібліотечну діяльність; саморегуляцію емоцій у стресових та конфліктних ситуаціях; емпатію до здобувачів освіти та розуміння їхніх емоційних потреб; розвинені соціальні навички для ефективної комунікації та управління групами читачів під час проведення бібліотечних уроків та інших масових заходів; внутрішню мотивацію та здатність мотивувати учнів. Здатність до самомотивації та бажання постійно розвивати свої навички і знання у своєму професійному полі допомагають бібліотечному фахівцю залишатися компетентним у швидкозмінюваному інформаційному середовищі. Навчання,

творча діяльність, повсякденна корисна праця, турбота та допомога іншим — це найкращі психотерапевтичні заходи, що допомагають зберігати психічне здоров'я бібліотекаря в умовах воєнного стану.

Шкільні бібліотекарі, як і педагоги, підвищують свій фаховий рівень на курсах підвищення кваліфікації та проходять онлайн-навчання на різних дистанційних платформах. Під час безперервного процесу навчання шкільних бібліотекарів увагу приділяють розвитку їхнього емоційного інтелекту. Сучасна педагогічна практика виробила широкий арсенал методів і технологій, що сприяють формуванню емоційного інтелекту педагогів. Ці методи можна використовувати і для розвитку шкільних бібліотекарів. Емоційний інтелект як складова професійної компетентності бібліотекаря інтегрується в освітні програми Інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка на різних рівнях: через спеціалізовані навчальні дисципліни, через включення відповідних тем до змісту психолого-педагогічних курсів, через представлення ресурсів та огляду літератури з теми емоційного інтелекту, а також через формулювання програмних результатів навчання. Для шкільних бібліотекарів викладаються як очні, так і модулі, розміщені на порталі Інституту: «Емоційний інтелект як ключовий ресурс професійної діяльності та міжособистісних стосунків»; «Емоційний інтелект та стресостійкість в умовах надзвичайних ситуацій»; «Бібліотечна майстерність»; «Бібліотечна педагогіка» (<https://elearning.ipso.kubg.edu.ua>).

Крім теоретичного викладу сутності емоційного інтелекту під час очного навчання бібліотекарям надаються практичні інструменти його розвитку, такі як самоспостереження і самоаналіз; розширення діапазону емоцій; усвідомлення власних емоцій; способи емоційної саморегуляції; техніки стабілізації емоційного стану. Для цього проводяться зустрічі та тренінги з психологами Інституту. Тісна співпраця під час навчання відбувається з Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені

В.О.Сухомлинського. Це, зокрема, знайомство з інформаційними ресурсами з означеної тематики, розміщеними на порталі бібліотеки в рубриці «Бібліотечному фахівцю» (<https://dnpb.gov.ua/biblioteky-v-realiyakh-viyny/>). Ці матеріали покликані надати допомогу в стабілізації емоційного стану під час кризових ситуацій, навчити навичок ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу та сприяти розвитку емоційного інтелекту. Окремий блок матеріалів (вебінари, методичні рекомендації, узагальнений досвід роботи) підготовлений фахівцями бібліотеки знайомить та розкриває один із цікавих психотерапевтичних методів, який безпосередньо впливає на розвиток емоційного інтелекту шкільного бібліотекаря це бібліотерапія (<https://dnpb.gov.ua/?s=%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F>). Це практичні вправи використання цілеспрямованого читання або прослуховування спеціально підібраних текстів для відновлення емоційної рівноваги, подолання стресу, тривожності та вирішення особистісних проблем.

Під час навчання з бібліотекарями проводимо ідентифікацію їхнього власного емоційного стану, використовуємо апробовані інструменти емоційної саморегуляції задля підтримки індивідуальних ресурсів стресостійкості: внутрішніх і зовнішніх. Ефективне формування емоційного інтелекту передбачає використання комплексу взаємодоповнюючих методів і технологій: інтерактивних методів (рольові ігри, симуляції, кейс-методи), тренінгових технологій, рефлексивних практик (щоденники, супервізія, відеоаналіз) та цифрових інструментів. Кейс-методи, що передбачають аналіз емоційно насичених бібліотечних ситуацій, сприяють розвитку здатності розпізнавати емоційні стани учасників освітнього процесу, аналізувати причини виникнення складних емоційних ситуацій і розробляти стратегії їх конструктивного вирішення. Групові дискусії створюють можливості для обміну досвідом, рефлексії власних емоційних реакцій і вивчення альтернативних способів

емоційного реагування. У процесі спільного обговорення шкільні бібліотекарі можуть побачити, як одна й та сама ситуація може викликати різні емоційні реакції у різних людей, що розширює їхнє розуміння емоційного різноманіття.

Особливе місце у формуванні емоційного інтелекту займають тренінгові технології. До таких занять долучаються психологи Інституту післядипломної освіти, які допомагають відстежити динаміку переживань і дають можливість людям поділитися своїми почуттями; використовують психологічні вправи, застосовують різноманітні техніки емоційної саморегуляції (дихальні вправи, Колесо балансу, метод бібліотерапії — через читання та аналіз книг, які допомагають розпізнавати емоції та мотиви). Після проведення навчання на курсах підвищення кваліфікації використовуємо метод інтерв'ю щодо важливості змістового компонента у системі безперервної освіти. Всі слухачі курсів відзначають, що їх цікавлять теми емоційного інтелекту, і сподіваються, що отримані знання, уміння та навички суттєво вплинуть на успішність їхньої професійної діяльності.

Висновки. Емоційний інтелект є інструментом у досягненні успіху в комунікаціях, що є важливим для шкільного бібліотекаря, оскільки він є складовою професійної бібліотечної діяльності та суттєво впливає на ефективність бібліотечно-інформаційного обслуговування. Бібліотекар долучається до створення позитивного навчального середовища та розвитку емпатії в учасників освітнього процесу. Рівень емоційного інтелекту впливає і на підвищення авторитету, і на професійний рівень. За своєю природою професія бібліотекаря є емоційно насиченою, що вимагає постійного розуміння, розпізнавання та регулювання як власних емоцій, так і емоційних станів учасників освітнього процесу. Тому важливо постійно розвивати емоційний інтелект. Розвинутий емоційний інтелект допомагає також швидше адаптуватися, є засобом психологічної стійкості до таких викликів, що, у свою чергу, дає змогу ефективно їм протидіяти, управляючи при цьому стресовими

факторами й підвищуючи ефективність використання власних ресурсів, що сприяє збереженню фізичного та емоційного здоров'я. Форми розвитку емоційного інтелекту шкільного бібліотекаря в процесі безперервної освіти — це практичні методи та формати роботи, спрямовані на усвідомлення, розуміння й контроль емоцій. Це партнерська співпраця з психологами, участь у тренінгах, майстер-класах, які покращують емпатію та соціальні навички.

Шкільному бібліотекарю важливо здійснювати систематичну рефлексію власного емоційного досвіду, ідентифікувати зони розвитку та планувати подальше вдосконалення емоційного інтелекту. Емоційний інтелект бібліотекаря зумовлює успішність міжособистісної взаємодії, адекватну самооцінку, позитивне мислення, а також лідерські здібності, що ґрунтуються на усвідомленні значущості емоцій і вмінні ними керувати.

Список використаних джерел

1. Гоулман Деніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера: пер. з англ. В. Глінка. Київ: Наш Формат, 2022. 288 с.
2. Усик К. М. Емоційний інтелект як чинник подолання стресу. *Габітус*. 2024. № 60. С. 245–250. <https://doi.org/10.32782/2663-5208>.
3. Яцюк М. Емоційний інтелект особистості (на хвилі Нової української школи): *Навчально-методичний посібник*. Вінниця: Вид-во «Діло», 2019. 105 с.
4. Семчук Н., Калюжна Є., & Малецька Т. Емоційний інтелект: як зробити емоції вашими союзниками: *порадник*. Київ: ЗПДО ЦПКСЗ, 2025. 70 с.
5. Filice L., Weese W. J. Developing Emotional Intelligence. *Encyclopedia*. 2024. Vol. 4, No. 1. P. 583–599. DOI <https://doi.org/10.3390/encyclopedia4010037>.
6. Larsen Morava M. The Future of Emotional Intelligence: A New Wave of Understanding 2024. LinkedIn. 2024. Mar. 7. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/future-emotional-intelligence-new-wave-understanding-2024-morava-krqxc>.

7. Krishnan H., Awang S. R. Emotional Intelligence: Historical Development, Theoretical Models, and Assessment Approaches. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 2025. Vol. 15, Issue 2. DOI <https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v15-i2/24485>.
8. Басюк Н. А. (2024). Емоційний інтелект і психічне здоров'я учасників освітнього процесу: *навчальний посібник*. Житомир. 140 с.
9. Дерев'янка С. П. Психологія емоційного інтелекту: *Навчально-методичні рекомендації*. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 80 с.
10. Калюжна Є. Тренінг самоефективності особистості: практичний інструментарій для психологів, коучів, тренерів. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 224 с.
11. Цюпенко Т. Емоційний інтелект як засіб розвитку психологічної стійкості особистості в умовах сьогодення. *Наукові записки, серія Психологія*. 4 (6), 2024. С. 109–115. DOI: <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2024-4-16>.
12. Починок Є. А., & Ковтун О. М. (2024). Розвиток емоційного інтелекту через співпрацю: ідеї партнерської педагогіки в початковій освіті. *Педагогічна академія: наукові записки*, (6). DOI <https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.05.29.19>.
13. Гуменюк І. М., Сопівник Р. В. Емоційний інтелект і психічне здоров'я учасників освітнього процесу: *навчальний посібник*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 156 с.
14. Wang L. Exploring the Relationship Among Teacher Emotional Intelligence, Work Engagement, Teacher Self-Efficacy, and Student Academic Achievement: A Moderated Mediation Model. *Frontiers in Psychology*. 2021. Vol. 12. Article 810559. DOI: [10.3389/fpsyg.2021.810559](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.810559).
15. Golden B. How Teachers' Emotional Intelligence Impacts the Classroom. *Psychology Today*. 2024. Aug. 29. URL:

<https://www.psychologytoday.com/us/blog/overcoming-destructive-anger/202408/how-teachers-emotional-intelligence-impacts-the-classroom>.

16. Пономаренко Л. Психологічні аспекти у структурі професійної компетентності бібліотечного фахівця. *Другий міжнародний науковий форум «Адаптивні процеси в освіті»*, 2024, 7-8 лютого. С.191-193

17. Olajumoke Bolanle Williams-Ilemobola, Adebawale Jeremy Adetayo, Mufutau Ayobami Asiru & Jide Lawrence Ajayi (2021) Librarians' Emotional Intelligence and Conflict Management in Private University Libraries in South-West and South-South, Nigeria. *Information Impact: Journal of Information and Knowledge Management*, 12:1, 33-46, DOI: <https://dx.doi.org/10.4314/ijikm.v12i1.3>

18. Школа - простір безпеки: навчально-методичний комплект для викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти / укл. Петушкова О., Аносова А., Записов С., Клепуц О., Петушкова Л. Біла Церква: КОІПОПК, 2023. 237 с.